

Kichik yoshdagi o'quvchilarga til o'rgatishda yuzaga keladigan muammolar va ularni yechish usullari.

Sherova Malohat Palvannazirovna

Xorazm IIV akademik litseyi, fransuz tili fani o'qituvchisi

Jabberganova Nodira Saidjanovna

Xorazm IIV akademik litseyi, nemis tili fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11354104>

ARTICLE INFO

Received: 24th April 2024

Accepted: 25th May 2024

Published: 27th May 2024

KEYWORDS

til o'rgatish, o'quvchi, muammolar, strategiyalar, tilni o'zlashtirish, madaniy omillar

ABSTRACT

Yosh o'quvchilarga tilni o'rgatish va ularning rivojlanish bosqichi, e'tibor darajasi, tilni o'zlashtirish jarayoni va madaniy omillardan kelib chiqadigan turli qiyinchiliklar mavjud. Ushbu maqola yosh bolalarga til o'rgatishdagi qiyinchiliklarni tahlil qiladi va muvaffaqiyatga erishish strategiyalarini, jumladan, tarbiyalash muhitini yaratish, interfaol davrdan foydalanish, izchil amaliyotni ta'minlash, ko'rgazmali qurollarni o'z o'rnida qo'llash va darslarni individual o'rganish uslublariga moslashtirishni o'z ichiga oladi.

Kichik yoshdagi o'quvchilarga til o'rgatish foydali, samarali, ammo qiyin ishdir. Muhtaram prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev aytganlaridek, "Mamlakatimizda xorijiy tillarni o'rgatish bo'yicha kelajak uchun mustahkam poydevor bo'ladigan yangi tizimni yo'lga qo'yish vaqti-soati keldi. Biz raqobatdosh davlat qurishni o'z oldimizga maqsad qilib qo'ygan ekanmiz, bundan buyon maktab, litsey, kollej va oliy o'quv yurti bitiruvchilari kamida 2 ta chet tilini mukammal bilishlari shart". Shu tufayli ham biz pedagoglar o'quvchilarga til o'rgatishni ularning eng boshlang'ich davrlaridan boshlashni maqsad qilib qo'ymoqimiz darkor. Yosh o'quvchilar yangi ma'lumotlarni o'zlashtirib olishga va o'rganishga intiladilar, lekin ular ham o'ziga xos qiyinchiliklarga duch kelishadi, bu ularga til o'rgatishni murakkab vazifaga aylantiradi. Ushbu maqolada biz yosh bolalarga til o'rgatishdagi qiyinchiliklarni o'rganib chiqqanimiz va o'qituvchilar hamda ota-onalarga ushbu muammolarni qay tariqa muvaffaqiyatli hal qilishda yordam beradigan strategiyalarni muhokama qilamiz.

Yosh o'quvchilarga til o'rgatishning asosiy muammolaridan biri ularning rivojlanish bosqichidan kelib chiqadi. Bolalarning kognitiv qobiliyatlari, diqqat-e'tiborlari va til ko'nikmalari hali ham rivojlanmoqda, bu ularda murakkab lingvistik so'z va jumalarni tushinishda qiyinchiliklar yuzaga keltirishi mumkin. Yosh o'quvchilar talaffuz qilish, so'z boyligini oshirish va grammatika qoidalarini o'zlashtirib olishlari mumkin, bu esa o'qituvchilar va tarbiyachilardan sabr-toqat va o'z ustida tinimsiz ishlashni talab qiladi.

Kichik yoshdagi o'quvchilarga til o'rgatishdagi yana bir muhim qiyinchilik – ularning hayolini bir joyga jamlab va diqqatini oshirish zaruratidir. Yosh bolalar osongina chalg'ishadi va uzoq vaqt davomida til darslariga e'tibor berishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Ularning diqqatini jalb qilish va til o'rganishni qiziqarli va interaktiv qilish samarali o'qitish uchun juda muhimdir. O'yinlar, qo'shiqlar va ko'rgazmali qurollardan foydalanish bolalarning qiziqishini uyg'otishi va o'qishni yanada qiziqarli qilishiga yordam beradi. Albatta, bu

strategiyalarni butun dars davomida emas, aksincha darsning yarmi tugagach, kichik tanaffus sifatida, o'quvchilarni faolligini oshirish maqsadida qilish maqsadga muvofiqdir.

Tilni o'zlashtirish

Tilni o'zlashtirish – bu yosh o'quvchilar samarali muloqot qilishni o'rganayotganda ularni qamrab oluvchi murakkab jarayondir. Yosh bolalarga tilni o'rgatish ularni yangi so'zlar, iboralar va tuzilmalar bilan tanishtirish va ularga til va ma'no o'rtasidagi aloqalarni o'rnatishga yordam berishni o'z ichiga oladi. Bolalar lug'atni eslab qolishlari, jumlar tuzilishini va grammatik qoidalarni hammasini baravariga rivojlantirish bilan bir qatorda gapirayotgan gaplarining asosiy ma'nosiga ham e'tibor berishlari zarurdir.

Madaniy va ijtimoiy omillar

Kichik yoshdagi bolalarga til o'rgatish muammolarida madaniy va ijtimoiy omillar ham muhim rol o'ynaydi. Turli millatga mansub bolalar turli til tajribasiga ega bo'lishi mumkin va bu ularning til o'rganish qobiliyatiga ta'sir qilishi mumkin. O'qituvchilar va ota-onalar madaniy farqlarga sezgir bo'lishi va har bir bolaning lingvistik muhitga moslashuvi uchun sharoit yaratib berishlari va ularni muntazam qo'llab-quvvatlashlari kerak.

Muvaffaqiyat uchun strategiyalar

Yosh o'quvchilarga til o'rgatishdagi qiyinchiliklarga qaramay, o'qituvchilar va ota-onalarga til o'rganishni samarali tarzda osonlashtirishga yordam beradigan bir qancha strategiyalar mavjud:

1. Qo'llab-quvvatlovchi va tarbiyalovchi muhit yarating: yosh bolalar o'zlarini qulay his qilishlari va yangi tilni o'rganishga undashlari uchun qo'llab-quvvatlovchi va tarbiyalovchi muhitni yaratish juda muhimdir. Ijobiy mustahkamlash, maqtash va bolalar xato qilishlarida o'zlarini erkin tutishlarini rag'batlantirish ularning til o'rganishga bo'lgan ishonchini va ishtiyoqini oshirishga yordam beradi.
2. Interaktiv va qiziqarli mashg'ulotlardan foydalaning: Til darslariga interfaol va qiziqarli mashg'ulotlarni kiritish bolalarning qiziqishini uyg'otishi va o'qishni qiziqarli qilishga yordam beradi. O'yinlar, qo'shiqlar, hikoyalar va rolli o'yinlar yosh bolalar uchun til o'rganishni qiziqarli va esda qolarli qilishning samarali usullaridandir.
3. Izchil va takroriy amaliyotni ta'minlang: izchil va takroriy amaliyot til ko'nikmalari va tushunchalarini mustahkamlashning kalitidir. Vaqt o'tishi bilan lug'at boyligini saqlab qolish va tilni bilish darajasini oshirish uchun bolalarni maqsadli ravishda gapirish, tinglash, o'qish va yozishni muntazam mashq qilishga undash.
4. Ko'rgazmali qo'llanmalar va multimedia vositalarini qo'shing: Ko'rgazmali qurollar va multimedia bolalarga til tushunchalarini tushunish uchun vizual belgilar va kontekstni taqdim etish orqali til o'rganishni kuchaytirishi mumkin. Bolalarning yangi lug'at va grammatika qoidalarini tushunishi va eslab qolishini qo'llab-quvvatlash uchun rasmlar, videolar, kartalar va interaktiv raqamli resurslardan foydalaning.
5. Darslarni individual ta'lim uslublariga moslash: Har bir bolaning o'ziga xos o'rganish uslubi va tilni o'zlashtirish tezligi borligini tan oling. Til saboqlarini eshitish, vizual, kinestetik yoki taktil kabi turli xil o'rganish afzalliklariga moslashtirib, barcha bolalar material bilan samarali shug'ullanishini ta'minlab bering.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yosh bolalarga til o'rgatish sabr-toqat, ijodkorlik va ularning o'ziga xos ta'lim ehtiyojlarini chuqur anglashni talab qiladi. Tarbiyaviy muhit, interfaol faoliyat, izchil amaliyot, ko'rgazmali qurollar va moslashtirilgan darslar yordamida til

o'rgatish muammolarini hal qilish orqali o'qituvchilar va ota-onalar yosh o'quvchilarning til ko'nikmalarini samarali rivojlantirishda yordam berishi mumkin. Fidoyilik va to'g'ri strategiyalar mavjud bo'lsa, yosh bolalarga til o'rgatish ham o'qituvchilar, ham o'quvchilar uchun qoniqarli va samarali tajriba bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://yuz.uz/uz/news/prezident-xorijiy-tillarni-orgatish-boyicha-kelajak-uchun-mustahkam-poydevor-boladigan-yangi-tizimni-yolga-qoyish-vaqti-soati-keldi>
2. "Til o'qitishda zamonaviy yondashuvlar" (2022) G. A. Anarbekova
3. Anarbekova, G. A. (2021). Og'zaki nutqni rivojlantirish tamoyillari. Ekonomika i sotsium.

